წელიწადი მეორე ფასი 7 კაპ. ხუთშაბათი, 6 ღვინობისთვე 1916 წ. № 221

საქართველო

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება „საქართველოს“ რედაქციასა და კანტორაში ყოველდღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9—3-მდე.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობანი.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: თბილისში, მოსკოვის ქუჩაზე, № 4.

ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისათვის: Тифлисъ, редакція „Сакартвело“, поч. ящикъ № 76

განცხადებათა ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტით ცალკე გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., ჩვეულებრივ განცხადებაში—10 კ., კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი 1 გვ. ღირება 40 კ. 4-ზე 20 კ., ტექსტში—60 კ. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ ზომით 15×2 ღირს 5 მ.; 20×2 ღირს 7 მ., 25×2 ღირს 8 მ. 3 საათის შემდეგ (მიიღება მხოლოდ ა. კალანდაძის სტამბაში) ეღირ. მეტი.

დამატებიანი № ღირს უფრო გვიან 10 კაპ.

უფასოდ-დღიური საპოლიტიკო, საეკონომიო და სალიტერატურო გაზეთი

წელიწადი პირველი. საქართველო წელიწადი მეორე.

შესრულებით ღირს: ყოველ-კვირეულ სურათებიან დამატებით 4 თვით—4 მ. 80 კ. 3 თვით—3 მ. 60 კ. 1 თვით—1 მ. 20 კ. თვეურად ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველიდან პირ-მდე.

პრემიებით: წლიურად—10 მ. ხელის მოწერისას 5 მ. 1 თიბათვიდან—9 მან.

სამგლოვიარო განცხადება ჩვეულებრივის ზომისა ღირს 5 მან. ნაშუადღევის 4 საათის შემდეგ 6—მან.

გაზეთის კანტორა დიაა დილით—9—3 საათამდე.

ფოსტის მისამართი: Тифлисъ. Московская ул. № 4, домъ Габаева. Почтовый ящикъ № 76.

რედაქტორ-გამომცემელი ხანდრო შანშიაშვილი.

ოვინდის ცყლაპი

სუფთად დამზადებული და აგრეთვე

მურაკის ტყლაპი

მსურველთ შეუძლიანთ შეიძინონ

ქ. სიღნაღში ნიკო ახმეტელაშვილთან

(3—358—2)

„შრანციის“ ნომრების ძველ, შტაბის ქუჩა.

მოწყობილია ევროპიულ პირველ ხარისხოვან რესტორანების მსგავსად. საჭმელები ევროპიულიც არის და ადგილობრივიც. ყოველ დღე: ხარშო, ღომი, საცივი, ხაჭაპური, „პიროქაი“ და სხვა საუზმე. სადილი და ვახშამი. მიუხედავად სანოვაგის სიძვირისა, „ეკონომიაში“ სადილები ეტად იაფია. გამოცდილი მზარეული სადილს კარჩაჭით ამზადებს.

სასადილოში არის ნარდი და გილიარდი

პატივისცემით „კაფე-პარიზის“ წინანდელი მწარმოებელი
(თ. 253—14) დიმიტრი უჩ. ბიბიბერია და ნ. გ. ძურთაური

პირველ ხარისხოვანი რესტორანი

კაფე პარიზი

ახლად მოწყობილი მსგავსად სატახტო ქალაქთა რესტორანებისა.

(სასახლის ქუჩაზე „ახალ კლუბის“ ქვეშ)

სიცხისაგან თავის შეფარება მხოლოდ „კაფე პარიზში“ შეიძლება.

ფასები უველახათვის ხელმისაწვდომია

ყოველ დღე მზადდება

საუზმე	ჩაი
სადილები	უავა
ვახშმები	ხაჭაპური
	პიროქაები

ადგილობრივი და უცხოური საჭმელები, კარაქზე, გამოცდილ მზარეულის ხელმძღვანელობით.

პატივისცემით ხილ. ხ. გიგიბერია.

შეშის საწყობი

ნიკოლოზ იოს. ჭრელაშვილისა

ანდრიას ქუჩა, № 87. საუკეთესო ღირსების შეშა

უველასთვის ხელმისაწვდენ ფასზე

საკუთარი ტყიდან

საწყობს აქვს გადამზიდავი ურმები და კისრულობს შინ მიტანასაც

(103—წ.) ტელეფონი 5—96.

ღვინის საწყობი

ნიკო გ. სესიაშვილისა

იყიდება ხელსაყრელ ფასებში საუცხოო ნამდვილი

კახური ღვინო

განთვის ქუჩა № 4.

სახლი სათავად-აზნაურო ბანკისა.

(185—წ.)

უცხოეთიდან რუსეთში დაბრუნდა

ექიმი

ა. დ. შაჰბაზიანცი

ყოფილი ასისტ. ბერლინის საუნივერსიტეტო კლინიკისა, ყოველდღე დებულობს ქალთა და საშარდე სნეულებათა ავადმყოფებს. საღ. 5—7 ს. ვერის დალმ., № 1. სახ. მელიქ-აზარიანცისა, ტელ. 1—96.

გოლოვინის პრ. და სამხედრო ქუჩის კუთხეში, ფოსტა-ტელეგრაფის პირდაპირ გაიხსნა

ახალი აფთიაქი

ფარმაციზტის ასისტენტიანისა

ექიმი

მ. ი. ვაჩნაძე

იღებს ბავშვთა და შინაგან სნეულ. ავადმყოფებს მუდამ დღე, კვირა-დღის გარდა საღამოს 5—7 საათამდე, ბელინსკის ქ. № 4. (თ.—202—)

დ. ზესტაფონში

ექიმი

დ. კ. მაჭავარიანი

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე

ექიმი-დოსტაქარი

გ. მ. მუხაძე

იღებს ავადმყოფთ საღამოს 5—6 საათ. მისამართი: კუთხე კიროვნი და დიდი მთავრის ქუჩისა, სახლი სვანიშვილისა; შესავალი დიდი მთავრის ქუჩიდან № 67 ოფიცერთა ეკონომიური საზოგადოების შენობის პირდაპირ. ტელეფონი № 5—77.

დოქტორი მედიცინისა

მოსე ანთიმოსის ძე

კალანდარიშვილი

უმფროსი ექიმი თბ. კადეტთა კორპუსისა.

ბავშვთა, შინაგან და ქირურგიულ სნეულებიან ავადმყოფებს მიიღებს ოლღას ქ. № 3.

ახალი ძიებისაკენ

გასაოცრად იცვლება ზნე და ხასიათი ხალხისა. ქართველების დამახასიათებელ თვისებას შეადგენდა თავდადება მამულისა და თავისუფლებისათვის. საუკუნეები გადიოდა სისხლის ღვრასა და ბრძოლაში, რომ სარწმუნოება და ეროვნება საქართველოს შერჩენოდა ეზიანოდ, ხელუხლებელი. თაობები ამ გრძნობაში ფოლადდებოდენ. ეს იყო საშვილიშვილო ანდერძი, რომელიც ყოველთვის ახალის სისხლით და ახალის წამებითა და მსხვერპლით ნაღდდებოდა. თუ საზოგადოება შეიძლება ითქვას ესა და ეს მორალურ-სულიერი თვისება ერის განუკვეთელ ორგანიულ ნაწილად გადაიქცაო, ეს სწორედ ქართველებისა და საქართველოს აღნიშნულ თვისებაზედ ითქმოდა. წამების ჯვარი რჯულისა და ეროვნებისათვის იშვიათად თუ რომელიმე სხვა ერსა და ხალხს ისე ეზიდოს და შავ-ბნელ დროის წიაღიდან ისე სახელოვნად გამოეტანოს კულტურული ეპოქის ზღურბლზედ, როგორც ეს ქართველობამ და საქართველომ შესძლო. ისტორიული ტოპი ქართველისა სხეულებრივი განპიროვნება იყო ეროვნული სულის დაცვა-შენარჩუნების სიხარბისა. გონებისა და ლოღიკის კატასტროფად უნდა მიეჩნია ისტორიულად ჩვენი ხალხის ფსიქოლოგიის მკვლევარს, იმის წარმოდგენა, რომ ოდესმე ქართველის ფიზიკა დაშორდებოდა საუკუნეებით თან შეზრდილ და შესისხლხორცებულ უმაღლეს სულიერ თვისებას. მაგრამ რაც გონების თვალის ხედვით შეუხებელი და წარმოუდგენელი უნდა ყოფილიყო, იმან სინამდვილეში ხორცი შეისხა. თითქოს წარსულ მკაცრ საუკუნეებში სავსებით ამოწურულიყო ქართველი ხალხის ის ენერგია, რომელსაც ამოძრავებდა და აბრძოლებდა სამშობლო და ეროვნება. სულიერ ენერგიის დიდ ხარჯვას მოჰყვა სრული აპატია და მოქანცულობა. ქართველობა ეროვნულმა აპოლიტიზმმა მოიცვა. არ იყო ძიება დაკარგულის. შეწყდა მრავალსაუკუნოვანი ტრადიცია და ქართველობამ იწყო ეროვნულ თვითგანმტკიცებასა და თვითმბრუნველობას მოკლებული ცხოვრება. ეს იყო ხანა ეროვნულ ვინაობის დაცვისა და თვითშეგნების განელების ხანა. ამ მახინჯ დროში წარმოიშვა „იდეური დასაბუთება“ ეროვნული თვითარსებობის ძიებაზე ხელის აღებისა. მესამე კლასი და მისი გალაშქრება ერის ავტონომიური უფლებების წინააღმდეგ დაგვირგვინება იყო ეროვნული ენერგიის დაკნინებისა. ქართველი დემოკრატია იმდენად, რამდენადაც იგი მესამე დასის დროშის ქვეშ იდგა, თავის სამშობლოს ეროვნულ-პოლიტიკურ აღორძინებისა და აღდგომის წინააღმდეგ გამოდიოდა. თავის წარსულთან კავშირ გაწყვეტილმა დასმა მიივიწყა მრავალი ისტორიული მოვლენა და გაკვეთილი, რომელიც მეცხრამეტე საუკუნის განთიადიდან განუწყვეტლივ ჩვენს გარშემო ხდება და რომელიც გვიმტკიცებს, რომ ერის თვითარსებობის აღორძინებას ყოველგან საძირკვლად დასდებია მთელი ხალხის გრძნობა და შეგნება ეროვნული თავდაცვისა. ეროვნული საზღვარი და პოლიტიკა ამ ჩვენს დროში სწორედ ერის დემოკრატიული სიმრავლის ზრუნვის საგნად არის გადაქცეული.

თავის ქვეყნის მთლიანობისა და ხელუხლებლობის დაცვა-აღდგენაში უაღრესად თვით ეს მასსაა დაინტერესებული. ქართველ დასელობის მოღვაწეობის წყალობით კი ქართველი ხალხი გადაეჩვია ეროვნული თვითმართველობის ძიებასა და სიყვარულს.

ამ ყოველად უმგზავსო მოვლენას დღეს თანდათან ნიადაგი ეკარგება. იბადება ახალი მიმდინარეობა. ქართველის არსებას უბრუნდება თვისი ტრადიციული სული თავდაცვისა და თვითარსებობის განმტკიცებისა. იღვიძებს ძალა-მოკრებილი ეროვნული ინსტიკტი და ენერგია. ქართველის პიროვნება მთელდება და მთელი საქართველო სულიერად პოლიტიკური რენესანსის ხანაში გადადის. დაკარგული ძებნა ყველას აინტერესებს. ამ მხრივ ძველი ქართველის ტიპი მკვდრეთით სდგება.

ეს ძიება ფართე მასსაში გადადის, იგი ყველას იპყრობს და ყველას ამოძრავებელ ძალად ხდება. ამ მხრივ ქართველების ცხოვრებაც საერთო კანონს მოჰყვა და მას ისეთივე დასასრული უნდა მიეცეს, როგორც ამ კანონს მოუტანია სხვა და სხვა დროს, სხვა და სხვა ხალხისათვის.

გ. ვაშაძე.

ომის ამბები

გრძოლის ველზე

ეს ერთი კვირაა თითქმის, რაც რუსეთის მთავარი სამხედრო შტაბი ყოველ დღე გვატყობინებს, რომ კორიტნიცასთან სასტიკი ბრძოლა სწარმოებსო. კორიტნიცა გამაგრებული სოფელია და მდებარეობს ვლადიმირ-ვოლინის მიმართულებით. თუ რამდენად მნიშვნელოვანი ადგილებია საზოგადოთ კოველი და ვლადიმირ-ვოლინი, ამის შესახებ არა ერთხელ გვითქვამს. ლუცკის აღების შემდეგ რუსეთის მხედრობისათვის მორიგ საკითხად სწორედ ეს სტრატეგიული ბაზა-სიმაგრეები გადაიქცა. კარგა ხნობის დუმილის შემდეგ აი, ახლა კიდევაც შეუდგნენ იერიშების წარმოებას და იმედი უნდა ვიქონიოთ-მიზანსაც მალე მიაღწევენ.

თუ რად დაიწყო რუსეთის მხედრობამ სწორედ კორიტნიცასთან შესევა, ეს ძალიან ადვილი ასახსნელია. სწორედ ამ სოფელთან ბრძოლის პირის გარღვევა საშუალებას მისცემს რუსეთის ჯარს გასწყვიტოს და დააშოროს ერთმანეთისაგან გერმანეთის და ავსტრიელების ბრძოლის ხაზი. ამასთანავე გზა გაეხსნება წვერით შემოუაროს ვლადიმირ-ვოლინს და აიძულოს გერმანელები დასტოვონ ეს ქალაქი.

ჩვენ არა ერთხელ გვითქვამს, რომ გალიციის ბედი, მისი საბოლოოდ ხელში ჩაგდება ყოველთვის დამოკიდებულია პოლონეთის ბრძოლის ველისაგან. სანამ მდინარე ვისლა მთელი თავისი ბუნებრივ სიმაგრეებით გერმანელების ხელშია, გალიციაში დამკვიდრება ძალიან ძნელიცაა და სახიფათოც. ყოველად წარმოუდგენელია კარპატებამდე მისვლა, ან და იმათების გადალახვა, თუ მტერი გამაგრებული იქნება მთელ პოლონეთის მიწა-წყალზე. მაშინ ცხადია რუსეთის ჯარს ზურგით გერმანეთის მხედრობა ეყოლება დაბანაკებული და ყოველთვის ხიფათის ქვეშ იქნება, რომ გზები არ მოუჭრას და გალიციაში არ მოიმწყვდიოს.

რუსეთის მთავარ-შტაბი უეჭველია გალიციის ოპერაციების გაფართოებასთან ერთად პოლონეთშიაც შეიჭრებოდა, რათა მთელი ბრუსილოვის არმია უზრუნველ-ეყო შემოვლისაგან. თუ კორიტნიცასთან დაწყებული ბრძოლა კოველი და ვლადიმირის ბედ-იღბალს გადასწყვეტს, მაშინ ლვოვიც საშიშ მდგომარეობაში ჩავარდება, რადგან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გენ. სახაროვს გზა გაეხსნება, უზრუნველ-ყოფილი იქნება წვერით და თამამადაც დაიწყებს შეტევას. თუ რამდენად დიდი მნიშვნელობა აქვს ხსენებულ ადგილებს, ეს იქიდანაც სჩანს, რომ არიერ მოპირდაპირე საშინელის სისასტიკით უტევს ერთმანეთს და დიდძალ მსხვერპლსაც არა ზოგავს ბრძოლის მოგებისათვის. გუშინდელი რუსეთის მთავარ შტაბის დეპეშის გადმოცემით ბრძოლა ახლა ჩრდილოეთით გადასულა. ამასთანავე გერმანელებს ქარიშხალისებური საარტილერიო ცეცხლი გაუჩაღებიათ. უეჭველია მალე მტრის სასტიკი იერიშები მოჰყვება. ეს ნაცადი ხერხია მათი.

ბევრი აქ დაწყებულ ბრძოლას ფართო დემონსტრაციის ხასიათს აძლევს. დანამდვილებით ამტკიცებენ, ვითომ რუსეთის მხედრობას განზრახვა ჰქონდეს სწორედ ვლადიმერ-ვოლინ თან მიიპყრას მოპირდაპირეს ყურადღება, აიძულოს ჯარები გადმორეკოს რუმინეთის ასპარეზიდან და ნამდვილად კი სხვა ალაგიდან დაიწყოს მთავარი გენერალურ ოპერაციის წარმოება.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ასეთი შეხედულება ცოტა არ იყოს ნაადრევია. ვლადიმერ კოველის მიდამოები იმდენად დიდ მნიშვნელოვანი ადგილებია სტრატეგიულ თვალსაზრისით, რომ წინდაწინვე იმის მტკიცება, თუ რა ხასიათს მიიღებს სულ მცირე შეტაკებაც კი, ფრიად საშიშია. ადვილი შესაძლებელია რომელიმე მოპირდაპირეს მართლაც დემონსტრაციის მოხდენა უნდოდეს, მაგრამ იძულებული შეიქნას მოულოდნელად ფართო ბრძოლაში ჩაერიოს. ასეთ შემთხვევასთან არა ერთხელ გვქონია საქმე. ვლადიმერ-ვალინის მიმართულება სწორეთ ასეთ საფრთხეს წარმოადგენს ორივე მოპირდაპირესათვის.

რუმინეთის ასპარეზზე გერმანელები და ავსტრიელები სასტიკ იერიშებს განაგრძობენ.

X.

ომის დეპეშები

5 ღვინობისთვე.

უმაღლეს მთავარსარდლის შტაბისა.

პეტროგრადი. დასავლეთის ასპარეზი. მდ. ნევდის მიდამოებში ჩვენმა მზვერავებმა მოპირდაპირის მზვერავები იფრინეს, ოთხი მოჰკლეს, მათ შორის 1 აფიცერი. სკრობოვოს სამხრეთ მიდამოებში სანგრებში მძიმედ დაიჭრა სახელოვანი უფროსი ერთ-ერთი პოლკისა პოლკოვნიკი ივანოვსკი. კოვიტცნიცის ჩრდილოეთ მიდამოებში და ბოლშოვცეს მახლობლად მედგარი ბრძოლა გრძელდება. მოპირდაპირეს თავგანწირული კონტრ-იერიშები მოაქვს, ზარბაზნის განუწყვეტელი ცეცხლი უმწვერვალესად გააძლიერეს. ხელთ ვიგდეთ 1 ტყვიისმფრქვეველი და 50 ტყვე. დორნა-ვარტას მიდამოებში მოპირდაპირის იერიშები მოვიგერიეთ.

კავკასიის ასპარეზი. ზღვის სანაპიროების მიმართულებით ჩვენმა ზარბაზნებმა მარჯვე სროლა აუტეხეს ფოლუს ციხე-სიმაგრეს. ხოზაზის და მამახათუნის შუა კაზაკებმა ვაჟკაცურის შეტევით გაჰფანტეს თავისზე გაცილებით მრავალრიცხოვანი ქურთები და დიდი ზარალი მიაყენეს.

დობრუჯის ბრძოლის ხაზზე სროლაა.

4 ღვინობისთვე.

პარიზი. სომას ჩრდილოეთით გერმანელების ერთი ჰაეროპლანი ჩამოვაგდეთ. სომას სამხრეთით ფრანგები გუშინ შეიჭრნენ სოფ. საისაისელში, სოფლის მისავალში რამდენიმე სახლი დაიჭირეს ბეპამიდან შუაგულ ჯვარედინ გზისაკენ მიმავალ გზაზე. გერმანელები დიდის თავგანწირვით გვიპასუხებდნენ. ბრძოლა გრძელდება. სომას სამხრეთით სენ-ელუას ტყეში ფრანგებმა გერმანელების იერიში მოიგერიეს. ჩვენმა მფრინავებმა, უამინდობის მიუხედავად, გერმანელების ერთი საფრენი ჩამოაგდეს.

გუძარესტი. რუმინელების ოფიც. ცნობა. ჩრდილო და ჩრდილო-დასავლეთის ასპარეზი. ზემოფზულის ველში, გრაჟიცის დასავლეთით მტრის იერიში მოვიგერიეთ. ჩვენმა ცხენოსანმა ჯარმა მაგრუზის ხეობაში (მადიაზუ-რუსი) ოიტიზას დასავლეთით მოპირდაპირის ექვსი იერიში მოიგერია. ვამა-კრასნასთან, ბუზსუს ველში, მტერი მოვიგერიეთ, დიდად დავაზარალეთ და ბრატოჩისაკენ დავწიეთ. სუზინასთან, პრედეალის აღმოსავლეთით-სიწყნარე გრძელდება. აქ მტერი მოვიგერიეთ და უკან დავწიეთ. ჟიუვალთან მხოლოდ მზვერავთა შეჯახება ხდება. კაინეშში ზარბაზნების სროლა ვითარდება. აქ მტრის ერთი იერიში მოვიგერიეთ ღამე. ჟიუს ველში ორშოვთან ზარბაზნებით ბრძოლაა.

სამხრეთის ასპარეზი. დუნაის დასწვრივ ქვეითა ჯარი ზარბაზნებს ისვრის. დობრუჯში სრული სიჩუმეა.

ლონდონი. სოლუნის ოფიც. ცნობა. სტრუმის ბრძოლის ხაზზე ჩვენმა ზარბაზნებმა ეროლა აუტეხეს კრიტოსს, სერესის სადგურს და ბარაკლიჯუმს. სერესის სამხრეთით ჩვენი მზვერავები მტრის ჯარს მიუახლოვდნენ. დოირანის ბრძოლის ხაზზე, 1 ღვინობისთვეს, ღამე მარჯვეთ ვესროდით მოპირის მიმოსვლის გზას. მზვერავთა შეჯახება გრძელდება. ორივე მხარე ზარბაზნებს ისვრის.

პარიზი. ესენსა, დუიბურგსა და ბრაუნშვეიგის მუშებმა პროტესტი გაცხადეს ლიბკნეხტის დატუსაღების გამო.

გაზ. „ფოლკსრეიხტს“ ატყობინებენ: ავსტრიაში შპეიერის თოფ-ზარბაზნის ქირხანაში დიდი არეულობაა. მუშები ჯარმა დაამშვიდა. მუშებიდან 700 მოკლულია.

5 ღვინობისთვე.

ლონდონი. კურსელეტის ჩრდილოეთით მდებარე სანგრებს მტერმა ხელის ყუმბარები დაუშინა. ადვილად მოვიგერიეთ. შვაბენის რედუტს (პატარა სიმაგრეს) ზარბაზნები დაუშინა და მდუღარე სითხეც იხმარა, მაგრამ დიდის ზიანით მოვიგერიეთ. შვაბენის სიმაგრეზე იერიშის მიტანის დროს გერმანელები საგრძნობლად დაზარალებულან. აქ ტყვედ წამოვიყვანეთ 68 ჯარისკაცი, მათ შორის 1 აფიცერი. ინგლისელების ზარალი უმნიშვნელოა.

ლონდონი. სოლუნიდან რეიტერის სააგენტოს ატყობინებენ: დივიზიის უფროსად ნამყოფი გენერალი პარასკევოპულოსი ვენიზელოსის მიერ შედგენილ მაკედონიის კორპუსის უფროსად დაინიშნა.

გუძარესტი. ფილიპესკუს დასაფლავებას დიდ ძალი ხალხი დაესწრო. პროცესიას მეფის ეტლიც მისდევდა. დაესწრნენ მეფის ოჯახის წარმომადგენელნი, წევრნი მთავრობისა და მოკავშირე სახელმწიფოთა დესპანები.

პეტროგრადი. სახელმწიფო სათათბირო. გუშინ საბიუჯეტო კომისიამ მუშაობა განაახლა. ალექსეენკოს ნაცვლად ფირსოვი თავმჯდომარეობს. ხარჯთ-აღრიცხვის მასალები დაინაწილეს. სურვილი გამოითქვა, რომ მოწვეს რიგდეს სასურსათო საქმე და მალე მოიწვიონ სათათბირო. ხვალ მთავრობის წარმომადგენელთა თანადასწრებით, საგანგებო სხდომაა დანიშნული საბიუჯეტო კომისიისა, სასურსათო საკითხის გამოსარკვევად.

ქურნალ-გაზეთებიდან

საბერძნეთი.

„ნ. ვრ.“ სწერს: ლონდონის ცნობა, საბერძნეთმა მოკავშირეთა მოთხოვნილებანი დააკმაყოფილაო. მაგრამ არ ვიცით რომელი მოთხოვნილებანი, რადგანაც დღევანდლამდე იმდენი მოთხოვნილება აქვთ წარდგენილი, რომ თითონ დიპლომატებსაც აღარ ეხსომებათ მათი რაოდენობა. ჩვენ ვიცით, რომ ეს არსებითი ნაბიჯი არ იქნება, რადგანაც ასეთი მოთხოვნილებანი მხოლოდ გარშემო უტრიალებს საქმეს და თვითონ საქმეს კი არსებითად არ ეხება: მეფე კონსტანტინეს თავიდან მოცილებას ვერავინ ჰბედავს, მეფე კონსტანტინე კი დანარჩენზე ყველაფერზე კმაყოფილია, ოღონდ დრო მოიგოს. ყველაზე უფრო სამწუხარო ის არის, რომ ასეთის წჯე-უკუჯეობის წყალობით სისხლი ღვარად მომსკდარა და სარაილის მოქმედება ფერხდება.

წყალქვეშა ნავების თარეში

კოპენჰაგენიდან იტყობინებიან: არავინ იცის, თუ სად იმყოფება გერმანეთის სავაჭრო წყალქვეშა „ბრემენ“-ი. ეს წყალქვეშა აწვდის თურმე სხვა წყალ-ქვეშებს ცნობებს სად რომელი სავაჭრო გემი მიემართება.

—

„ნ. ვრემ.“ ეხება გერმანელ წყალქვეშების თარეშს და მეთაურ წერილში ამბობს: „U 53“ წყალქვეშას, ამერიკის ნავთსადგურიდან გამობრუნების მერე, დაუღუპია 9 თუ 12 გემი. დიპლომატებს გარდა დანამდვილებით არავინ იცის თუ რა ეწერა იმ ეპისტოლეებში, რომელიც ვილჰელმისაგან ვილსონისათვის წყალქვეშას მიუტანია. ვფიქრობთ, რომ წყალქვეშა ისეთ მეორე ხარისხოვან საქმის თაობაზე არ წაიღებდა წერილს, ალბად იქ იყო გამჟღავნებული, რომ გერმანეთი წყალქვეშ ბრძოლის განახლებას აპირებს. ეს კი პირდაპირ ვერ განუცხადა ამერიკას, რადგანაც 1916 წ. 7—20 აპრილში დადებულ პირობისა ერიდებოდა. მაშინ კი ამერიკას აღუთქვა, წინასწარ გაუფრთხილებლად და უიარაღო გემებს არას ვეჩხირიო.

ინგლისი

ინგლისის საზოგადოებათა პალატაში ასკვიტმა განაცხადა: „ომის გათავება არ შეიძლება თუ ზავი არ იქნება მკვიდრი და ნიღაბ აუფარებელი. არავის არა სურს უმიზნოდ ომის სისხლის ღვრის გაგრძელება და ნგრევა, მაგრამ ჩვენი განწირული ძმები გვეავალებენ ისე მოვიქცეთ, რომ მათი მსხვერპლი უნაყოფოდ არ დარჩეს. მოკავშირეთა მოთხოვნილებანი ცნობილია. ისინი არ არის არც ეგოისტური და არც შურისმაძიებელი. მოკავშირეები თხოულობენ სამართლიან დაკმაყოფილებას წარსულისათვის და უზრუნველყოფას მერმისისათვის.

რუმინეთ ავსტრიის დამოკიდებულება.

ვენაში გამოვიდა „წითელი წიგნი“, რომელიც რუმინეთის საქმეებს ეხება. შიგ მოთავსებულია 111 საბუთის ქაღალდი, რომელიც შეიცავს ავსტრია-რუმინეთის მიწერ-მოწერას 1914 წ. 9 მკათათვიდან 1916 წ. 14 მარიამობისთვემდე.

რუმინეთის მეფე კარლოსი სწერს: უკეთუ რუსეთი ომში ჩაერევა, ავსტრია-უნგრეთს რუმინეთის მომხრეობის იმედი არა აქვს, თუმცა არავითარ ქვეყნიურ ძალას არ ძალუძს რუმინეთს მახვილი აამართვინოს ავტრიის წინააღმდეგ.

მეფე კარლოსის ავადმყოფობის დროს, რუმინეთის ტახტის მემკვიდრე ფერდინანდს უთქვამს: რუმინეთი ყველაფერს იკისრებს, ხოლო რუსეთთან ომის გამოცხადებას კი არასოდესაო.

შემდეგ განუცხადებია: ყოველ საშუალებას ვიხმარ ნეიტრალობა დავიცვა, მაგრამ ხშირად მეფეები თავისი გულის თქმის მიხედვით ვერ იქცევიან და ვფიქრობ, რომ ავსტრია-უნგრეთი თუ დამარცხდა, რუმინეთი საფრთხეში ჩავარდებაო.

1915 წ. 3 მკათათვეს რუმინეთმა იკრძალა ოსმალეთში რუმინეთის გზით საომარ მასალის გადაზიდვა.

1915 წ. 21 ღვინობისთვეს ბრატიანუ არწმუნებდა ავსტრიას, რუსეთის ჯარს ცოცხალითავითრუმინეთის მიწა-წყალზე არ გავატარებო.

26 მკათათვეს 1916 წელს რუმინეთში მყოფი ავსტრიის დესპანი თავის მთავრობას ატყობინებს: ბრატიანუმ გამიზიარა: ავსტრია-უნგრეთი დიდად დაგვეხმარებოდა ნეიტრალობის დაცვაში, თუ ბუკოვინაში დაგვითმობდა რასმე. დესპანს ამაზე უარი ეთქვა იმ მოსაზრებით, რომ რუმინეთი ეხლა ჩვენს დაპირებულსაც მიიღებს და მერე, თუ ავსტრია დამარცხდა, თავსაც დაესხმისო.

როდესაც რუსებმა რუმინეთის მიჯნები გადალახეს, მაშინ მეფემ ავსტრია-უნგრეთის დესპანს განუცხადა: ბრატიანუს მიერ დადებული ხელშეკრულობა ჩემთვის სავალდებულო არ არის, თუმცა მგონია, რომ ჩემი ჯარი არ მოისურვებს რუსეთის ჯარის მიერ საზღვრის გადმოლახვას წინ გადაეღობოსო.

უკანასკნელი დეპეშები

საშემოდგომო კამპანია ავდრების გამო შეჩერებულია. ბრდღის მიდამოებში მოწინააღმდეგე მაგრდება. 20 წყება მავთულების ხლართებისა გაამაგრა და დაზამთრებას აპირობს.

რუსის გემები მანგალიიდან სამხრეთით ბულგარელების პოზიციებს ყუმბარებს ესროდა.

გერმანეთსა და დანიის შორის შეიძლება შეთანხმება მოხდეს. გერმანეთი დანიიდან გაიტანს ტყავეულობას და ცხენებს, ხოლო დანია ხერმანეთიდან საავთიაქო მახალას. კოპენჰაგენში ამ მოკლე ხანში ხამი გვირგვინოსანი ერთმანეთს შეჰხვდება. მათ რაღაც საიდუმლო მოლაპარაკება ექნებათ.

გაზეთ „რეჩის“ ცნობით, მდინარე სომის ფრონტზე გერმანელებს ახალი მაშველი ჯარი გადაჰყავთ მძიმე არტილერიით. თურმე გერმანელები ამ მიდამოებში გარდუვალ კიდლებს და თხრილებს აშენებენ.

გერმანეთის მთავრობას რადიოტელეგრაფით ნეიტრალ სახელმწიფოებისთვის შეუტყობინებია, ვითომც საფრანგეთის მთავრობა თავგამოდებით სცდილობდეს ყორესის საბუთების ხელში ჩაგდებას. ამის გულისთვის მის ოჯახისთვის ნახევარი მილიონი მარკა შეუძლევია, მაგრამ როდესაც უარი მიუღია, ძალით წართმევა მოუწადინებია. ამის გამო ეს საბუთები შვეიცარიაში გადაუგზავნიათ. საბუთებში თურმე ნაჩვენები ყოფილა, რომ საფრანგეთის მთავრობას ომი სწადდა და ამისთვის კიდეც ემზადებოდა. ყორესი ომის დაწყებისთანავე მოკლულ იქმნა. მკვლელმა მოითხოვა, ომის გათავებამდე ნუ გამახამართლებთო და საქმე გადახდეს.

ამ ცნობას გაზეთი „ჰუმანიტე“ უარჰყოფს და დასძენს, რომ ყორესს არავითარი საბუთები არ მოეპოვებოდაო.

ახალი ამბავი

სასახლეში.

◆ **მეფის ნაცვალს სადარბაზოდ** წარუდგა თბ. ქალთა უმაღლეს კურსების დირექტორი პროფ. თ. ვ. ბლაგოვიდოვი, რომელიც დარბაზობის შემდეგ მიწვეულ იქმნა მათ უმაღლესობის მიერ საუზმეზე.

— კიევიდან თბილისში დაბრუნდნენ მათი უმაღლესობანი პეტრე ნიკოლოზის ძე მეუღლით მილიცა ნიკოლოზის ასულით შვილებით რომან პეტრეს ძით და ნადეჟდა პეტრეს ასულით. სადგურზე მათ უმაღლესობას მეფის ნაცვლის მეუღლე ანასტასია ნიკოლოზის ასული შეეგება.

მთავრობის დაწესებულებანი.

◆ **მიწადმოქ. მინ. რწმუნებული** კ. ი. შაშკოვსკი შავი ზღვის პირას გაემგზავრა.

◆ **სახალხო განათლ. მინისტრ** გრაფ. იგნატიევისაგან სამადლობელი დეპეშა მიიღეს თბ. ქალთა უმაღლეს კურსების დიდექტორმა სამკურნალო ფაკულტეტის დაარსების გამო.

◆ **კავკ. ლაშქრის მთავარი უფროსი** ინფ. გენერალი იანუშკევიჩი შემწირველთა საყურადღებოდ აცხადებს, რომ საჩუქრები ჯარისკაცთ უნდა გაეგზავნოს მხოლოდ სათბილობელი: ტანთსაცმელი, საცვლები, ფეხსაცმელი და თამბაქო. საჭმელს კი ჯერ-ჯერობით ნუ გაგზავნითო, ვინაიდან მათი მიტანა ფრონტზე, საქმაო გადასატან ვაგონების უქონლობის გამო, ძალიან გვიანდებაო.

◆ **ბოტანიკური ბაღი** ენკენისთვეში დაუთვალიერებია 20 ათას სულს, ხოლო 1 იანვრიდან 1 ღვინობისთვემდის—183000 სულს.

◆ **საქველმ. წარმოდგენა.** თბ. გუბერნატორმა ნება დართო ქალთა 1 გიმნაზიის მშობელთა წრეს 21 ღვინობისთვეს წარმოდგენა გამართოს არტისტიულ საზ. დარბაზში თვის საშუალებათა გასაძლიერებლად.

◆ **ყარაღთა თავდასხმა.** თბ. გუბერნატორს ატყობინებენ თიანეთიდან რომ სოფ. ხინჩაში 7 შეიარაღებული ყარაღი თავს დასხმია ადგილობრივ მცხოვრებს ტიტიკო ჩარბოდაშვილს, თოფები გულზე დაუმიზნებიათ და 1000 მან. მოუთხოვიათ. როცა მას უარი განუცხადებია, დაუწყვიათ თავპირში ცემა და წამება და თან დაუმატებიათ „ჩვენ ყარაღი ბუ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გლეხკაც მართლაც ხელაღებთ უარყოფა საეკლესიო წესებისა და ღვთისმახურებისა? ამ კითხვაზე პასუხს იძლევა ფარული ზრახვა და ფიქრები თვითეული გლეხისა, რომელიც უმღვდლოდ ვერა სძლებს და მორჩილებით იხრის თავს მის წინაშე იმ შემთხვევაში, როცა მოსწონავს, ჯვარდაწერან წესსაგები ეყოლება ვინმე სახლში. ქორწილის დღეს თქვენ ხედავთ მღვდელი პირველ რიგში ხან, ის არის მთელი შემთხვევის დამაგვირგვინებელი, აგრეთვე ნათლობაში და უკანასკნელ მოვალეობის აღსრულების დროსაც ამ ქვეყნით წარმავალ განსვენებულთა წინაშე. ვერც ერთი ის გლეხთაგანი, რომელიც ყველაზე მეტად ჰგმობდა და ძრახავდა სამღვდელოებას, საეკლესიო წესების აღსრულების გარეშე ვერ ძლებულობს ცხოვრების მოწყობას. მიუხედავად ამისა, გურიის ეკლესიები მღვდელთა მხრით საშინელ სიცალიერეს განიცდის. აღარ არის ძველი რელიგიურ-სარწმუნოებრივი ადფრთოვანება, სოციალისტურმა კრიტიკამ ბევრ მოხუცსაც კი ჩაუკლა ათეული წლებით ნაწარმოები ქრისტიანული შეხედულება მომავალ საიქიო ცხოვრებაზე. ამის მაგალითები გურიის წარსულ ცხოვრებაში მრავალი მოიპოვება. ერთ სოფელში ცხოვრობდა მცხოვანი მოხუცი, რომელიც უწინ იმთ იყო ცნობილი, რომ ეკლესიაში მუდამ გალობდა, ხოლო ნადიმსა და სადღესასწაულო შემთხვევებში იშვიათი „კრიმანჭულით“ ატკბობდა გაოცებულ მაყურებელთა სმენას. ეს მოხუცი მოძრაობამ იმზომ შეიპყრო და წარიტაცა, რომ წარმოიდგინეთ ჩვენი გაკვირვება, როცა ერთი ცნობის მოყვარე ინტელიგენტის შეკითხვაზე სთქვა: „რა მინდა ეკლესიაზე, განა თუ ზიარებაშია საქმე, მე კი ვერ შემიძლია ერთი გოგორა პუ-

---

*) იხ. „საქართველო“ № 218.

მიწის უფლებისათვის ბრძოლა გურიაში *)

თავი VII

სოციალისტური კრიტიკა, სინდისის თავისუფლება და სინამდვილე. დასკვნა.

საქართველოს განვლილ მოძრაობის ერთ დამახასიათებელ მხარეთაგანს ეკუთვნის სარწმუნოებრივი გრძნობის ცხოველმყოფელობის განელება და თითქმის აბუჩადაც აგდება მთლად რელიგიურ ღირებულებათა. გურიის დასელებმა ამ მხრით მეტად ცუდი სამსახური გაუწიეს ქართულ საეკლესიო ცხოვრების აღორძინებას და დაკარგულ უფლებათა დაბრუნების საქმეს.

როგორც უკვე აღნიშნული გვქონდა, აგრარული მოძრაობს დაწყებისთანავე სოციალისტური კრიტიკა განსაკუთრებული მოურიდებლობით ეკვეთა ოფიციალ სარწმუნოების წარმომადგენელ საეკლესიო იერარქიას. სოციალ-ეკონომიურ და პოლიტიკურ თვალსაზრისით ბრძოლა თავად-აზნაურობისა და მმართველთა პოლიტიკის წინააღმდეგ გასაგები და ადვილასახსნელი იყო, მხოლოდ სამღვდელოებისაგანაც გამოჯდნა უმთავრესად გამოწვეული იყო წმინდა აგიტაციური მიზნით. მოთმინებისა და ამ ქვეყნიურ ზრახვათა დატევების ქადაგება, აი რას აღიარებენ სოციალისტები მავნედ ქრისტიანულ მოძღვრებაში. მოარული ცნება სინიდისის თავისუფლებისა აქ მოსატანი არაა. სინიდისის თავისუფლება—ეს ისეთი მაღალი მცნებაა, რომ ამ შეგნებამდე მისვლა თვით განვითარებულ ევროპის დემოკრატიასაც ვერ მოუხერხებია. საქართველოს მოძრაობის პირველმა მერცხლებმა კი გურიაში სწორედ ამ სინიდისის თავისუფლების ქადაგებით გააჯერეს გლეხკაცობა. თეორიულ აღსარებით სწორ შეხედულებას პრაქტიკულად გამოყენებაში მეტად უბირი და მახინჯი სახე მიეცა. გურიაში სინიდისის თავისუფლების ქადაგება სამღვდელოების დევნა-გაკიცხვის შფოთიან ხანად უნდა აღინიშნოს. ჩვენ არას ვიტყვით იმ აგიტაცია—პროპაგანდის შესახებ, რომელიც მიმართული იყო სამღვდელოების, როგორც სოციალ კატეგორიის, ეკონომიურ უპირატესობამოსილების წინააღმდეგ, მაგრამ როცა თვით რელიგიურ საფუძველთ აკრიტიკებენ, აქ უეჭველად ჩაგონებით ძალდატანებას აქვს ადგილი, რასაც, როგორც ვიცით, აგრე გაურბოდა რუსეთის დიდი მწერალი ლ. ნ. ტოლსტოი. ერთი მღვდლის შეკითხვაზე—თუ როგორ უნდა გავრცელდეს ხალხში თქვენი მოძღვრებაო, ლ. ნ. ტოლსტოიმ უპასუხა: „არავის არ აქვს უფლება სწავლებისა (право учить)“. აქედან უკვე ცხადია თუ როგორ უყურებდა დიდებული ადამიანი ჰეშმარიტების შემცნობის თვით პროცესს. ის ამბობდა: ჰეშმარიტებას თვითეული ადამიანი შინაგანი ძიებით გარეშე ზემოქმედებისა დამოუკიდებლად უნდა აღწევდესო. ამ მხრით რომ შევხედოთ გურიის დასელთა მოღვაწეობას, სწორედ რომ გასაოცარ წინააღმდეგობას აღმოვაჩენთ. სინიდისის თავისუფლების ქადაგებამ ხალხი ჩამოაშორა ეკლესიას. სამღვდელოება გაირიყა ხალხისაგან. ეროვნულ-საზოგადოებრივი ღირებულება სასულიერო წოდებისა გამოუცენებელი დარჩა. სამოქალაქო ბრძოლის უაღრესად კლასიურ—ანტაგონისტურ ხასიათმა აბობოქრებულ გლეხობას დააივიწყებინა ინტელიგენტთა მიერ განყენებულად წამოსროლილი ლოზუნგი: „სინიდისის თავისუფლება“. ან კი რას ეუბნებოდა ეს სიტყვები მორწმუნე ქრისტიანის გულს? ის, როგორც რუსები იტყვიან, არც არა რით ჰბორკავდა და არც არა რას ავალებდა ვინმეს. ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი ორგვარი იყო: ან სრული გულგრილობა რელიგიურ-სარწმუნოებრივ საკითხებში და სოციალიზმის არჩევა, ან და უარყოფა როგორც ერთისა, ისე მეორისა და მით ანარქიულ მიდრეკილებათათვის გზის გახსნა. სანამ სახალხო მოძრაობა ჯერ კიდევ ძალაში იყო და რეაქციას კრილოვის დამსჯელ ექსპედიციის სახით არ შემოეტანებია გურიის მიდამოებზე, ხალხმა არჩია გზა სოციალიზმისა და მით სარწმუნოებას ხელი ჰკრა. ღვთის მმოსავ ოდესღაც მორწმუნე გლეხის გულის კუნჭულში დროთა ქროლვამ ჩააქრო სარწმუნოებრივ გრძნობის ლამპარი და წმინდა ბასილისა და გიორგისადმი გულმხურვალედ კვლავ აღარ აღავლენდა ის ლოცვა-ვედრებას. მოსალოდნელი იყო სოციალიზმის ქადაგების მინელების შემდეგ საეკლესიო ცხოვრებას უფრო მეტი ყურადღება მიექცეოდა. თითოროლა მამანიც რეაქციის გამეფებას მარჯვე ხელსაყრელ გარემოებად სთვლიდნენ, რათა დაეგმოთ წარსულ მოძრაობის მეთაურთა „ულმერთობა“ და „ურწმუნოება“. მოლოდინი არ გაუმართლდათ. გურული ხალხის გულში ძალუმად ჩაეჭდო სოციალისტური იდეები, ვინაიდან, როგორც მას სწამდა და მიაჩნდა, სოციალიზმი იმავე ქრისტიანულ ძმობა-ერთობის და სიყვარულის მცნების ნიადაგზეა აღმოცენებული. გასაკვირველია რომ გურიაში თვით სოციალიზმის ღირებულების შეფასებაც კი მოხდა მოძრაობის დამარცხების შემდეგ, მაგრამ ასეთ გადაფასების „მსახვრალ ხელს“ გადაურჩა მხოლოდ სარწმუნოებრივი საკითხი. თუ სოციალიზმის ადგილზე მხოლოდ დემოკრატიული პრეტენზიები და მიწის მფლობელობის გაფართოების საჭიროება გამოხატავს გურულთა აწინდელ ლტოლვა-მისწრაფებას, ესევე არ ითქმის სარწმუნოების და საერთოდ საეკლესიო საკითხის შესახებ. რით შეიძლება ამის ახსნა? ნუ თუ გურულთა კულტურული შეგნება იმდენად დაწინაურდა, რომ თვით რუსეთის სოციალისტური ინტელიგენციის „ძიება“ შორს დასტოვა ამ მხრით. არა, ასეთი რამ დაუჯერებელ რამედ უნდა ჩაითვალოს. ცნობილია რომ რუსეთის მარქსიზმის საუკეთესო თეორეტიკოსები, ბაზაროვი და ლუნაჩარსკი მოძრაობის დამარცხების შემდეგ „სოციალ მითის“ შექმნის საჭიროებას აღიარებდნენ. მათ სოციალიზმი აღჰყავდათ რელიგიურ დისციპლინის სიმტკიცემდის და მხოლოდ რელიგიოზურ ურყეველობის პირობის დაცვით სწამდათ და მიაჩნდათ შემდეგში მოძრაობის დაწყება, სოციალისტური ლოზუნგებით უფრო ფართე მუშათა წრეების დაინტერესება და ბრძოლაში ჩათრევა. აქედან ის გამომდინარეობს, რომ რუსეთის მუშათა წრეებში სოციალისტური იდეალი პოპულიარული არ ყოფილა, თორემ მეთაურებს „რელიგიურ ძიების“ ჰიპნოზი არ შეიპყრობდა. არავითარ ამგვარ „ძიებას“ გურულთა შორის ადგილი არ ჰქონია. რელიგიური და ნსგავსი ძიებანი ინტელიგენციის სულიერ ხალვათობის პირმშო შვილია, ხოლო ხალხის ფართე წრეებს ან რელიგიური პოსტულატები იუფლებს, ან კიდევ სრული გულგრილობა და დაუდევრობა მართალია ტალანტების ძიებაში. სამწუხაროდ გურულთა შორის დისადგურა უკანასკნელმა მიმდინარეობამ. კვირა-უქმე დღეებზე ეკლესიები თითო-ოროლა მოხუცისა ანაბარა დარჩენილა და მღვდელ-დიაკვანი ამაოდ ოცნებობენ იმ სანეტარო ხანის დადგომაზე, როცა მღვდლისა და მრევლს შორის კეთილგანწყობის დამყარება მოახერხებენ და უზრუნველ ყოფილა იქნება. ბევრს უკვე იმედიც წარუკვეთია ამ მხრით. ან რა უნდა ჰქნან, როცა სოფლის მცხოვრებნი ერთხმად მტრულის თვალით უყურებენ სასულიერო პირთ და ქვეყნის ზედმეტ ბარგად მიაჩნიათ ისინი!? ძალად მაცხონებლობა არას დროს არ ყოფილა კარგი და მით უმეტეს სინიდისისა და რწმენის საკითხში. დღეს გადაჭრით შეიძლება იმის თქმა, რომ გურული გლეხობა სამღვდელოებას მიმართ უფრო მტრულადაა განწყობილი, ვიდემ თავად-აზნაურებისადმი, თუმცა უკანასკნელი სოციალურად უფრო დაშორებულია გლეხობას. ამგვარ მოვლენის ახსნა შეიძლება გურიის და სრულიად საქართველოს მოძრაობის **უაღრესად საერო ხასიათით.** ამ მოძრაობის სულის ჩამდგმელი იყო ქართველი ინტელიგენციის რადიკალური ფრთა, უკიდურესი მემარცხენენი. მოძრაობის დამარცხების შემდეგმა ხანამ ბევრ რამ უკიდურესი და ცხოვრების სინამდვილესთან შეუხამებელი მხარეები ჩამოაცალა გურულთა ცნობიერებას მაგრამ სამღვდელოებისადმი მტრული დამოკიდებულება მაინც დარჩა და სწორედ ამაში მდგომარეობს მთელი ტრაგედია გურულთა **სარწმუნოებრივ** გამოურკვევლობისა, ერთის მხრით, და სამღვდელოების ნაღვლიან გოდებისა—მეორეს მხრით. **შეუძლიან თუ არა**

საჭირო გაზეთის დამფარებელი

იქითხეთ „საქართველოს“ კანტორაში (მოსკოვის ქ. № 4)

ზალაშვილი არა ვართ ათი თუმნით რომ საქმე გაგითავაო“. შეწუხებულ ამ წამებით ჩარბათაშვილს მიუცია 180 მან. მიუხედავად ამისა იგი მაინც დაუჭრიათ ყაჩაღებს ხანჯლით და წასვლის დროს უთქვამთ 600 მანეთი კიდევ დაგვიმზადეო და თუ პოლიციას აცნობე, სახლკარიანად გადაგბუგავთო. ყაჩაღები ჩოხებითა და ფაფახებით იყვნენ გამოწყობილნი.

ქართული დაწესებულებანი

◆ **ქართული თეატრი.** ხვალ, 7 ამა თვეს, „ახალ კლუბი“-ს დარბაზში იწყება ქართულ წარმოდგენების სეზონი. წარმოდგენილი იქნება „პარიზელი ბიჭი“ და „დათვი“. წარმოდგენაში მთელი დასი ღებულობს მონაწილეობას.

◆ **ფულის გადადება.** წერა-კითხვის საზოგადოების გამგეობამ 900 მან. გადასდვა 2 ქართველ მაჰმადიან მოსწავლის შესანახად ქართულ გიმნაზიაში და 136 მან. ჯამაგირების მოსამატებლად საზოგადოების თელავის განყოფილების სკოლის მასწავლებელთათვის.

ქალაქის დაწესებულებანი

◆ **განათება.** ქალაქის სატეხნიკო კომისია კერძო საელექტრონო სადგურების პატრონებთან ხელშეკრულობით უდგება, რის შემდეგ მათ ნება ეძლევათ კილუატზე 2 კაპ. მოუმატონ.

◆ **ხორცის გადაზიდვა.** ქალაქის საყასპოს დირექტორმა წარუდგინა გამგეობას დასურათებული პროექტები საყასპოდან ქალაქში ხორცის გადასაზიდ ეტლებისა.

◆ **საკვები საწყობები.** მეფის ნაცვლის მიერ გადადებული თანხა 500 ათასი მანეთი ქალაქთა კავშირმა უნდა მოახმაროს ფოლ-ტრაპეზუნდის და ტრაპიზონ-გიუმიშხანის მიმართულებით საკვებ საწყობების და მაღაზიების დასაარსებლად.

◆ **პუშკინის სახელობის** ქალაქის სამკითხველოში ენკენისთვის განმავლობაში ყოფილა 6297 სული, ამ რიცხვში 5543 მამაკაცი, 127 დედაკაცი და 627 ყმაწვილი. 8140 წაღებულ წიგნებიდან 6710 წიგნი სახლში წაუღიათ და 1430 წიგნი სამკითხველოში წაუკითხავთ. 1 ოქტომბრისთვის ხელის მომწერთა რიცხვი 1720 სულს უდრის.

◆ **ქალაქის აუდიტორია.** ავჭალის სახალხო თეატრი 16 ღვინობისთვეს იხსნება. სეზონს ხსნის რუსული სექცია.

◆ **ქალაქის ფურნე.** ქალაქს აქვს 1 ცენტრალი საკუთარი ფურნე 3 კიდევ იჯარით აღებული. ფურნეებში პურის გამოცხობა და გაყიდვა რიგიანად ვერ არის მოწყობილი. სულ ამ ფურნეებში დღიურად ცხვება 400 ფუთამდე პური, მაგრამ საქმის მოუწყობლობის გამო ამ უპურობის დროსაც კი პური გაუსყიდველი რჩება.

◆ **ხოლერა.** 5 ღვინობისთვეს, დილის 8 საათზე, ქალაქის ლაზარეთში № 40 იმყოფებოდნენ: ხოლერიანი 36 და ხოლერის ნიშნებით 2 კაცი. 3 ღვინობისთვეს ლაზარეთიდან გაეწერა ხოლერიანი 3 კაცი. იმავე დღეს ნიშნებით მიიყვანეს 1 და გასწერეს ლაზარეთიდან 2 კაცი.

სასულიერო უწყებაში.

◆ **სახინოდო კანტორის** სხდომაზე, 4ღვინობისთვეს პირველად დაესწრო ახლად დანიშნული წევრი კანტორისა რექტორი თბ. ს-ს. სემენარიისა დეკ. კ. კეკელიძე.

სომეხთა შორის.

◆ **გადმოხვეწილ სომეხთა** სურსათსანოვაგის საწყობები დაცალიერებულა. როგორც ამბობენ, მათში არ მოიპოვება არც ფქვილი და არც შაქარი. სომეხთა ორგანიზაციები დიდად მეცადინეობენ ეხლავე შეიძინონ სურსათი და ჩამოიტანონ რკინის გზით.

◆ **სომეხთა საქველმოქმედო საზოგადოებას** ატყობინებენ ახალ ბაიაზეთიდან, რომ 24 სკოლა დავაარსეთ და 8 მასწავლებელი გამოგვიგზავნეთო. იმავე საზოგადოებას ატყობინებენ ვანიდან, რომ 2000 ბავშვი იქნება სასკოლო ასაკისა, რომელთათვის 3 სკოლა მაინც არის საჭირო და ამ სკოლების პირველ ხარჯების გასაძღოლად 8,000 მან მოგვაწოდეთო.

სხვა და სხვა ამბები.

◆ **მემკვიდრე ცესარევიჩის** დაბადების დღეს გუშინ ალექსანდრე ნეველის სამხედრო ტაძარში წირვა და შემდეგ სამადლობელი პარაკლისი გადიხადა საქართველოს ეპისარხოსმა ეპ. ანტონის და დომიანეს და ქალაქის სამღვდელოების თანამწირველობით. წირვაზე დეკ. ნ. თალაკვაძემ სიტყვა წარმოსთქვა. პარაკლისზე დეესწრენ მათი უმაღლესობანი მეფის ნაცვალი დიდი მთავარი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე, დიდი მთავარი პეტრე ნიკოლოზის ძე, დიდი მთავარი რომან პეტრეს ძე, წარმომადგენელნი მთავრობის, თავად-აზნაურობის, ქალაქის და სხვა და სხვა ორგანიზაციებისა და წოდებისა. ქალაქი დღისით ალმებით იყო მორთული, ხოლო საღამოთი გაჩირაღდნებული.

◆ **საოლქო სასამართლოს სესია** გაემგზავრა ქუთაისსა და ბათომს. საქმეების განხილვა გასტანს 9 ღვინობისთვემდე.

◆ **სასტუმრო-რესტორანების** პატრონთა საზოგადოების ახალ გამგეობის უკანასკნელ კრებაზე თვის შორის გამგეობის თავმჯდომარედ აირჩია ს. ნ. სხირტლაძე, ხაზინადრად ნ. გ. სიხარულიძე და მდივნად დ. ს. მაჭავარიანი. ამავე კრებაზე გადაწყდა საკუთარ ბინის შეძენა ოლგას ქუჩის და გოლოვინის პრ. მიდამოებში.

◆ **ვაგონების თხოვნა.** სასტუმრო რესტორანების პატრონთა საზოგადოების გამგეობამ შუამდგომლობა აღძრა ქალაქის გამგეობის წინაშე 10 ვაგონის დათმობის თაობაზე, კარტოფილის მოსატანათ თავის წევრებისათვის.

◆ **შედავათის მიმცემმა ქალაქის კომიტეტმა** 4 ამა თვეს მრავალი შუამდგომლობა განიხილა და 1 იანვრამდე 48 კაცს მისცა შეღავათი, მათ შორის: 1) აბაშიძის საამანათო კანტორიდან 1, 2) „საქართველო“-ს სტამბიდან 1, 3) ქალაქის თვითმართველობის მოსამსახურეთა კოოპერატივისაგან 1, 4) კოჩიაშვილის საპნის ქარხნიდან 1, 5) თამბაქოს ქარხანა „მირი“-ს 1, 6) „საქართველო“-ს რედაქციიდან 1, 7) რატიანის და ამხ. კანტორიდან 1 და 8) შიხინოვის აფთიაქიდან 1 მოსამსახურეს.

◆ **ქალაქის გამგეობის** აგენტმა გ-ნმა დანდუროვმა ოქმი შეუყენა მაგარ სასმელებით ვაჭრობისათვის ნება დაურთველად: პუშკინის ქუჩაზე გ-ნ ბრეგვაძეს და შუაბაზარში გ-ნ ციცხვაძეს.

◆ **მუსულმანთა დახმარება.** მთავრობის მიერ 500,000 მანეთია გადადებული რუსის მხედრობის მიერ დაჭერილ ოსმალეთის პროვინციებში მცხოვრებ მუსულმანთა სასარგებლოდ. მეფის ნაცვალს უბრძანებია, რომ ეს თანხა მოხმარდეს სურსათის საწყობების მოწყობას აღნიშნულ ადგილებში. ამის გამო გადმოხვეწილების საქმეთა მომწყობი გენერალი თამამშევი წინადადებას აძლევს ქალაქთა კავშირს დაუყოვნებლივ შეუდგეს საწყობების მოწყობას.

◆ **ხოლერა სოფლად.** როგორც ს. ზემო ხვედურეთიდან გვატყობინებენ, იქ გაჩენილა ხოლერა და რამდენიმე სული უკვე უმსხვერპლია.

◆ **საადგილ-მამულო კომისიამ,** რომელიც თავად-აზნაურთა საკრებულოსთან არსებობს, შეიწყნარა სოფ. ხვედურეთლების შუამდგომლობა და გადასწყვიტა დააშროს ამ სოფლის ჭაობიანი ადგილები, ზომით 500 დესეტინა. ამ საქმის პროექტის შემუშავება კომისიამ მიანდო ინჟინერს ლ. ნ. დიასამიძეს.

◆ **სარწყავი არხის განახლება.** სოფ. არადეთში (ქართლი) კაი ხანია არსებობდა სასოფლო სარწყავი არხი, მაგრამ მოუვლელობის გამო ბოლო ხანებში წყალმა იკლო და სოფლის მამულები აღარ ირწყვის. იქაურმა აზნაურმა იშხნელმა და გლეხებმა შუამდგომლობით მიმართეს საადგილ-მამულო კომისიას აღადგინოს გაფუჭებული არხი. კომისიამ შუამდგომლობა შეიწყნარა და პროექტის შედგენა ინჟინერ ლ. ნ. დიასამიძეს მიანდო.

დ. ზესტაფონი.

შაბათს, 1 ოქტ. საღამოს 7 ს.მოიტაცეს უცნობმა პირებმა მოვაჭრე ჰანტელ. ნიორაძე, წაიყვანეს იქვე მახლობელ ტყეში, სცემეს და რამდენიმე ხნის შემდეგ გაანთავისუფლეს. პოლიცია გამოუდგა, მაგრამ მათ კვალს ვერ მიაგნო.

ს. ნუკრიანი (სიღ. მაზრა).

ადგილობრივ წერა-კითხვის საზოგადოების სკოლას წელს მრავალი მოწაფე მოაწყდა, მაგრამ შესაფერისი შენობის უქონლობის გამო დღემდე შეუძლებელია სისტემატიურად მეცადინობის დაწყება, სასკოლო ოთახები ძალიან პატარაა, თითო განყოფილებაც კი ძლივს ეტევა თითოში, სკოლაში კი სამი განყოფილებაა, მოღალულ-მოქანცული მასწავლებლები იძულებულნი არიან სკოლაში სივიწროვის გამო მოწაფეთა ერთ ჯგუფს ნახადილევს ასწავლონ; სიღნაღის განყოფილების გამგეობა არ სცდილობს სკოლისათვის შესაფერისი შენობა მოიახოს; საერთოდ სიღნაღის განყოფილების გამგეობას უფრო უმოქმედობა ეტყობა; რომ ენერგიულად ემოქმედათ ამდენხანს საგანგებოდ კი ააგებდნენ სკოლისათვის შენობას.

დ. ლაგოდეხი.

1-ლ ოქტომბერს მოხდა კურთხევა ახლად გახსნილ კოოპერატიულ ფურნე „დახმარებისა“. კურთხევას ხალხი ბლომად დაესწრო; შესაფერისი სიტყვა წარმოსთქვა კურთხევაზე შემთხვევით დამსწრე წერა-კითხვის სკოლების მეთვალყურე ბ-ნ გრ. ბურჭულაძემ, წაიკითხა აგრეთვე სიტყვა გ. ჩიკვაიძემ. შემდეგ გაიმართა ზეიმი, რომელიც ასეთ სიძვირის დროს სრულიად ზედმეტი იყო.

ცნობის შესწორება

ჩვენს გაზეთში მოთავსებული ცნობა, ვითომც ოსიარის სკოლა (ქართლში) მომრიგებელ შუამავალს თ-დ ვეზირიშვილს დაეხუროსო, სიმართლეს მოკლებული გამოდგა. სკოლა დაუხურავთ ბინის უვარგისობის გამო. ამის საბუთი № 1763 თვით მომრიგებელმა შუამავალმა რედაქციას წარმოუდგინა.

რედ.

თბ. ქალთა საქიმო კურსები

შვიდმა წელიწადმა განვლო მას შემდეგ, რაც თბილისში ქალთა პირველი უმაღლესი სასწავლებელი დაარსდა—ისტორიულ-ფილოლოგიური და საბუნებისმეტყველო განყოფილებებით.

წელს 2 ენკენისთვეს თბილისშივე გაიხსნა ქალთა საექიმო კურსები არტისტიულ საზოგადოების დარბაზში, რომელსაც თვით მეფის ნაცვალი დაესწრო და საზოგადოებას შესაფერისი სიტყვითაც მიჰმართა.

ეს წლები—1909 და 1916—ისტორიულ ხანად უნდა ჩაითვალოს საქართველოს დედა ქალაქ თბილისის მემატიანეს ფურცლებზე. ამიერიდან მთავრობა უნდა დარწმუნდეს, რომ კავკასია, კერძოთ კი საქართველო, არ შეადგენს რამე გამონაკლისს რუსეთის სხვა კუთხეთაგან, რომ მასაც აქვს კულტურული მოქალაქობრივი მოთხოვნილებანი, რომელნიც დაუყონებლივ დაკმაყოფილებულ უნდა იქმნენ.

ჩვენ მეტადა ვთვლით იმაზე საუბარს, თუ რა მნიშვნელობა აქვს უმაღლეს სასწავლებელს მთელი მხარისათვის. კონკრეტიულად რომ შევეხოთ ამ გვარ მოვლენას, თავის-თავად დიდ კმაყოფილების მეტს არას გამოიწვევს, მაგრამ ეროვნული თვალთაზრისით რომ განვიხილოთ, რუსული უნივერსიტეტის დაარსება ქართველთა დედა ქალაქში, ეროვნულ იდეალების დროებით შეფერხებას გამოიწვევს. მთავრობის დაბალი და საშუალო სასწავლებლებს კანონიერი მსვლელობა მიეცა და მთავრობისავე ტიპის უმაღლესი კურსებით დამთავრდა. საჭირო იყო მისალოცი სიტყვების მოსმენა, რომ ქართველ კაცს ერთგვარი გულმტკივნობა ეგრძნო. მისალოცი დეპეშები უმაღლეს სასწავლებლებიდან, დაწესებულებებიდან თუ კერძო პირთაგან ნათლად გამოსთქვამდნენ ოფიციალ და საზოგადოებრივ რუსეთის ზრახვას და სიამოვნებას.

თბილისს, კავკასიის (?!) დედა ქალაქს ულოცავდნენ საექიმო კურსების დაარსებას. დღე, კავკასიას მიუღოცონ უმაღლეს კურსების დაარსება, მაგრამ ძველი ჰაღარა მოცული თბილისი ვგონებთ სრულიად არ გაიზიარებს ამ ზეიმს.

განა არ გვახსოვს შვიდი-რვა წლის წინად, როდესაც ვარშავის უნივერსიტეტში რუსულ ენაზე მოინდომეს მეცადინეობის შემოღება, როგორ შეჰხვდნენ პოლონელები? მათ, როგორც ერთმა კაცმა, ხელი აიღეს უნივერსიტეტზე და მოითხოვდნენ პოლონურ ენაზე მეცადინეობას.

ჩვენდა საუბედუროდ დღეს ქართველი ერი მოუმზადებელია, ამ გვარ კულტურულ შემეცნებას დაშორებულია და სწორედ ეს არის მიზეზი, რომ ოფიციალ კურსების დაარსებას ქ. თბილისში მხოლოდ დუმილით შევხვდით...

ჩ. კაპანაძე.

ღვინეგა და სინამდვილე

ქართ. საქველმოქმედო საზოგადოება 1915 წ.

(მთავარი გამგეობის ანგარიშიდან)

დ ა ხ ა ს ი ა თ ე ბ ა.

თავის დანიშნულებით ქართული საქველმოქმედო საზოგადოება დიდათ საჭირო და მნიშვნელოვანია ჩვენი ხალხისთვის. თუ მას პრაქტიკული მოღვაწეობით სავსებით ვერ გაუმართლებია თავისი დიდი დანიშნულება, ამას მრავალი, ასე ვთქვათ, გასამართლებელი საბუთი და დანაშაულის შემამსუბუქებელი მიზეზი აქვს თვით ქართულ საზოგადოებრივობაში საზოგადოება მდგომარეობას გამოეხმაურა. მან შეძლების დაგვარად გასცა პასუხი საჭირბოროტო საკითხებს. ეს საკითხები კვლავ გადუჭრელია. ჭ. ს. საზოგადოების ვალია მათ გვერდი არ აუხვიოს, მწვავე პრაქტიკულ საჭიროებათა ნიადაგზე ძალების შეკავშირებას ხელი შეუწყოს და განსაცდელში და გაჭირვებაში ჩაცვივნულ თანამემამულეებს დახმარება აღმოუჩინოს...

მ ი მ ო ხ ი ლ ვ ა.

ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების წევრთა უკანასკნელი ჩვეულებრივი კრება მოხდა 1914 წლის 20—21 დეკემბერს. მაშინ აირჩა ახალი გამგეობა, რომელშიაც შევიდენ წევრებად: მ. ვ. მაჩაბელი (თავმჯდომარე), პ. ა. გოთუა (თავმჯდომარის ამხანაგი), ვ. რ. ყიფიანი (ხაზინადარი), რ. ა. გაბაშვილი (მდივანი), (1915 წ. აპრილიდან მდივნად მიწვეულ იქმნა ბ-ნი პ. საყვარელიძე), ფ. გ. გოგიჩაიშვილი, გ. ს. რცხილაძე და ი. ა. ბარათაშვილი, ხოლო კანდიდატებად: ი. გ. გომართელი, მ. ე. ლაღიძე და გ. დ. ქიქოძე.

ეს ის დრო იყო, როდესაც დღევანდელი საერთაშორისო ომის ტალღები საშინელი სიძლიერით მოასქდა ჩვენს ქვეყანას. განსაკუთრებითი უბედურება დაატყდა თავზე საქართველოს განაპირა კუთხეებს ოსმალეთის საზღვრით. მთელი სამაჰმადიანო საქართველო და კერძოდ აჭარა, შავშეთ-იმერხევი, კლარჯეთი (საერთოდ ბათუმის ოლქი) ომის ასპარეზად გადაიქცა. ქვეყანა აოხრდა. ხალხის სახლ-კარი და სარჩო-საბადებელი, მისი ოფლისღვრით შექმნილი სიმდიდრე ცეცხლმა შთანთქა. ომის გახელებული სტიქიონი ანადგურებდა ყოველივეს. თავზარდაცემული ხალხი იქით-აქეთ იფანტებოდა. ნახევრობა იძულებული შეიქნა გადაკარგულიყო, მშიერ-მწყურვალი და შიშველ-ტიტველი. მრავალი დაწყდა. ვინც გადარჩა, სახელდობრ აჭარასა და შავშეთში, საშინელ გაჭირვებასა და შიშს განიცდიდა. ტყვიაწვიმის კვამლი ჯერ კიდევ არ დაფანტულიყო.

ქართველ ხალხს თავი წყნარად გამოეღვა განადგურებულ ქონების აღსადგენად. საჭირო იყო საჩქარო ნივთიერი დახმარება ვინც დარჩა იმათ მისაშველებლად. მდგომარეობა თხოულობდა მათთვის დაუყოვნებლივ ხელის გაწოდებას. საჭირო იყო თბილი გრძნობების ალაპარაკება და ძმური სიტყვის მტკიცედ თქმა ობლად დარჩენილ აჭარელთა გასამხნევებლად და წელში გასამართავად. მაგრამ ამას აბრკოლებდა ორნაირი გარემოება: გარეგანი და შინაური. აჭარლების სასარგებლოდ თავისუფლად ხმის ამოღება ფაქტიურად აკრძალული შეიქნა. ისინი „მოღალატეობის“ სუდარაში გახვიეს და მით მოინდომეს თანამოძმეებისთვის გზის შეკვრა ზნეობრივი და ნივთიერი დახმარების საქმეში. ამასთან საზოგადოების ზოგიერთ წრეებში ერთგვარი შიში და რყევა ბატონობდა, რაიცა აფერხებდა საზოგადოებრივ გამოსვლას და ორგანიზაციულ შეკავშირებას ქართველ მაჰმადიანთა დახმარებისათვის. ეს მეტად მძიმე და საპასუხისმგებლო მომენტი იყო. მაგრამ საზოგადოების მოწინავე ელემენტებმა და ქართულმა პრესამ აჭარელთა საკითხისადმი საყოველთაო ყურადღება გამოიწვია და მათი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად სამოქმედოთ მოიხმო ხალხის ცოცხალი ძალები. აი ამდროს ხვდა წილად ახალ გამგეობას მუშაობის დაწყება. გარდა განადგურებული აჭარისა მეტათ შევიწროებული იყო მთელი საქართველო, დამშეული და ომისაგან არაქათგამოლეული.

საარაიონო განყოფილებანი.

ქუთაისის განყოფილება. დაარსდა აპრილში 1915 წ. განყოფილების გამგეობაში არჩეულნი არიან: თ. მ. გ. ფალავა (თავმჯდომარე), ი. მ. ჩიქოვანი, გ. ფ. ზდანოვიჩი, გ. ი. გველესიანი, ე. პ. გეგეჭკორი, გ. ტ. გიორგაძე და ი. თ. ციხცაძე. კანდიდატი—თ. ი. გ. აბაშიძე. განყოფილებას თავიდანვე დიდი ვალდებულება დაატყდა თავზე. საჭირო იყო როგორც განადგურებულ აჭარლების დახმარების აღმოჩენა მთავარ გამგეობასა და ბათუმის განყოფილებასთან ერთად—ისე დამშეულ დასავლეთ საქართველოსთვის საკვებ სიმწოდება. ამ საჭიროებას მიემატა მალე წყალდიდობისაგან დაზარალებულთა უნუგეშო მდგომარეობის შემსუბუქება. აგრეედვე დახმარებას თხოულობდენ საერთოთ ომისაგან დაზარალებულნი. განყოფილების დაარსება და მოქმედება მომენტის შესაფერი გამოდგა. წამოყენებულ მწვავე საკითხებს ჭარბედთ და მხურვალეთ მოეკიდა. ეს საკითხები დიდ ყურადღებას თხოულობს ჩვენგან. ქუთ. განყოფილების მოხსენების ენით რომ ვსთქვათ, შიმშილობა ისევ კარს გვადგია. სოფლი და ქალაქი კრიზისს განიცდის. წყალდიდობისაგან დაზარალებულთათვის ჯერ არსებითი დახმარება არ აღმოგვიჩენია. საშვალებათა სიმცირე ბორკავს განყოფილების მოქმედებას. გა—ას ჰყავს თავისი იურიდიული კომისია აჭარლების დასახმარებლად. განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს წყალდიდობისაგან აყრილ გლეხთა დასახლებას და ბოლოს და ბოლოს გადაკარგულ აჭარელთა მამულების საკითხს.

ბათომის განყოფილება. დაარსდა აპრილში 1915 წ. განყოფილების გამგეობაში აირჩენ შემდეგი პირნი: ე. მ. კრინიცკი (თავმჯდომარე), რეჯ. ბეგ ნიჟარაძე, გ. ლ. ელიავა, ს. გ. მდივანი, ი. ა. მელია, ისმაილ ეფენდი ლორთქიფანიძე, გ. ნ. ანჯაფარიძე და კ. ა. გოგოლაძე. კანდიდატებათ: იუსუფ-აღა ვარშალომიძე, ე. ს. ბერძენიშვილი და გ. ს. სოღორაშვილი. ბათომის განყოფილება ის ცენტრია, საიდანაც ვრცელდება ნივთიერი, საექიმო, იურიდიული და მორალური დახმარება ბათომის ოლქის ქართველ მაჰმადიანებზე. გა—ის მუშაობა მეტად გართულებულია. შეუწყვეტლივ უწევს დახმარებას აჭარლებს. ჰყავს ვექილთა კომისია იურიდიული დახმარების აღმოსაჩენად. გ—ბა მუდმივი ორგანიზაციული მუშაობით თანდათან უახლოვდება ხალხს. მეტი თავისუფალი მომქმედი ძალები და მეტი საშუალება რომ იყოს გ—ის მოქმედება კიდევ უფრო ფართოთ გაშლილა ფრთას. გ—ის გ—ბა თვალყურს ადევნებს გადაკარგულების მიტოვებულ ადგილ-მამულს, უვლის დაბრუნებულ ლტოლვილთ, უძღვება გაჭირვებულთა საჭიროებას. გ—ის გამგეობამ მოინდომა განყოფილების წევრთა საზოგადო კრების მოწვევა უფრო სრული წარმომადგენლობის შესაქმნელად და მოღვაწეობის გასაძლიერებლად. მაგრამ ზოგიერთი პრაქტიკული მოსაზრების გამო მთავარმა გამგეობამ სთხოვა ადგილობრივ გამგეობას თავის კანონიერი და სამართლიანი სურვილის განხორციელება დროებით გადაედგა.

Նոր հրատարակություններ. Ընթերցասիրաց ընկերության հրատարակությունների գրավաճառանոցում (Ալեքսանդրապոլ, Կիրովական փողոց, № 1) վաճառվում են հետևյալ գրքերը.

1. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1892 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
2. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1893 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
3. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1894 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
4. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1895 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
5. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1896 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
6. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1897 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
7. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1898 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
8. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1899 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
9. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1900 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
10. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1901 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
11. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1902 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
12. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1903 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
13. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1904 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
14. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1905 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
15. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1906 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
16. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1907 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
17. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1908 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
18. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1909 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
19. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1910 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
20. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1911 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
21. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1912 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
22. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1913 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
23. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1914 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
24. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1915 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
25. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1916 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
26. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1917 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
27. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1918 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
28. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1919 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
29. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1920 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
30. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1921 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
31. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1922 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
32. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1923 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
33. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1924 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
34. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1925 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
35. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1926 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
36. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1927 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
37. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1928 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
38. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1929 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
39. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1930 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
40. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1931 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
41. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1932 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
42. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1933 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
43. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1934 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
44. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1935 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
45. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1936 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
46. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1937 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
47. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1938 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
48. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1939 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
49. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1940 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
50. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1941 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
51. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1942 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
52. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1943 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
53. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1944 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
54. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1945 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
55. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1946 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
56. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1947 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
57. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1948 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
58. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1949 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
59. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1950 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
60. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1951 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
61. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1952 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
62. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1953 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
63. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1954 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
64. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1955 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
65. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1956 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
66. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1957 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
67. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1958 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
68. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1959 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
69. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1960 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
70. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1961 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
71. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1962 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
72. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1963 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
73. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1964 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
74. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1965 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
75. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1966 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
76. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1967 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
77. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1968 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
78. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1969 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
79. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1970 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
80. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1971 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
81. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1972 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
82. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1973 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
83. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1974 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
84. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1975 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
85. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1976 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
86. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1977 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
87. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1978 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
88. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1979 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
89. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1980 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
90. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1981 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
91. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1982 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
92. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1983 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
93. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1984 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
94. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1985 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
95. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1986 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
96. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1987 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
97. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1988 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
98. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1989 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
99. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1990 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
100. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1991 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
101. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1992 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
102. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1993 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
103. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1994 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
104. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1995 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
105. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1996 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
106. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1997 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
107. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1998 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
108. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1999 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
109. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 2000 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.

Նոր հրատարակություններ. Ընթերցասիրաց ընկերության հրատարակությունների գրավաճառանոցում (Ալեքսանդրապոլ, Կիրովական փողոց, № 1) վաճառվում են հետևյալ գրքերը.

1. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1915 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
2. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1916 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
3. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1917 թ., 1 ռուբլի 50 կոպ.
4. Ա. Ալիշան, Հայոց հին դրամներ, 1918